

MEDZINÁRODNÁ VEDECKÁ KONFERENCIA EPIDÉMIE V DEJINÁCH UHORSKA

Prešov, 7. – 8. december 2022

Kludia SOKOLOVÁ

Z rokovania konferencie *Epidémie v dejinách Uhorska*
Foto: Lucia Šteflová

V dňoch 7. – 8. decembra 2022 sa na pôde Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity (FF PU) v Prešove uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia *Epidémie v dejinách Uhorska*. Podujatie venujúce sa aj dnes aktuálnej téme – hromadným nákazám, otvoril jeho organizátor, rektor PU, Peter Kónya.

Na konferencii, tematicky rozdelenej do viacerých blokov, bolo prezentovaných až 28 príspevkov týkajúcich sa epidémií v dejinách Uhorska. Prvý z blokov, *Epidémie a spoločnosť I*, otvorila Tünde Lengyelová s referátom *Spôsoby*

liečenia a prevencie nákazlivých chorôb v zrkadle ranonovovekých receptárov a lekárskych spisov. Prítomných oboznámila napríklad s karanténnymi opatreniami v ranom novoveku, so spôsobmi prevencie, ale aj so zvýšením kriminality počas hromadného výskytu infekčných ochorení. Niektoré opatrenia názorne demonštrovala aj na príklade súkromnej korešpondencie Nádašdyovcov. Annamária Kónyová predstavila príspevok *Infekčné choroby v lekárskych knižkách z Uhorska zo 17. – 19. storočia*. Spomenula autorov, ktorí sa vo svojich dielach venovali niektorým z chorôb, napríklad: Karol Otto Moller, Ján Weber, Ján Adam Rayman, Daniel Fischer. Treťou referujú-

Z rokovania konferencie *Epidémie v dejinách Uhorska*. Foto: Lucia Šteflová

cou bola Miloslava Bodnárová s témou *Zdravotníctvo a hygiena vo východoslovenských mestách v súvislosti s morovými epidémiami*. V ňom sa venovala situácii v mestách: Prešov, Levoča, Sabinov a Košice. Jej závery vychádzali z rôznych prameňov, napríklad kroník jednotlivých miest či listu, v ktorom si vojaci žiadali viac vína, pretože vodu odmietali piť z dôvodu obavy pred nákazou. Etnickej a náboženskej diverzite židov ako príčine epidémií v Európe sa v príspevku zaoberal Daniel Slivka, Eduard Lukáč vo svojom referáte *Zdravotná osveta v boji proti epidémiám a chorobám* v krátkosti predstavil konkrétnych propagátorov osvetu a v závere sekcie ešte vystúpil Kamil Kardis s témou epidemiologických rizík na území Haliče v 19. storočí. V druhom bloku sa referujúci venovali morovej náказe v dejinách Uhorska. V ňom vystúpili viacerí zahraniční hostia: Attila Tózsza-Rigó, Réka Horváth, Éva Gyulai, Krisztina Kulcsár. Epidémiu na východoeurópskom území v rokoch 1770 – 1771 opísal Endre László Kerekes a v tematickej následnosti pokračoval Peter Kónya s referátom *Mor v rokoch 1709 – 1710 v hornouhorských mestách*. V ňom sa zamerával najmä na slobodné kráľovské mestá, kde spôsobila morová epidémia najväčšie škody, ale opísal aj situáciu v zemepanských mestách. Najmenšiu stratu utrpela oblasť v severných okresoch Horného Uhorska.

Po obednej pauze sa pokračovalo v rokovaní o more aj v ďalšom bloku. S „*Krátkou správou o more*“ prešovského lekárnik a richtára Jána Webera vystúpila Klaudia Sokolová. Zaujímavú tému predniesla Judit Balogh, ktorá sa venovala analýze egodokumentov Apafiovcov, z ktorých vytvorila obraz o morovej náказe v Sedmohradsku v ranom novoveku. Posledný blok prvého dňa konferencie bol venovaný cholere. Svoje príspevky v ňom predstavili traja vystupujúci, ktorí nás okrem iného oboznámili so závermi vychádzajúcimi z ich štatistických výskumov: Anton Liška, Ján Golian a Monika Bizoňová, ktorá detailne rozobrala obdobie rokov 1831 – 1832 vo vybraných farnostiach Spišského biskupstva.

V druhý deň konferencie boli odprezentované ďalšie tri tematické bloky. V prvom bloku konferencie vystúpil Csaba Fazekas a následne Lucia Šteflová predstavila zaujímavý pohľad na choleroú epidémiu očami evanjelických kňazov v roku 1831. Vavrínek Žeňuch rozobral príčiny úmrtí farníkov vo farnosti Koromľa. *Cholerové epidémie v Nitrianskej stolici v 19. stor. Prevencia, priebeh, výsledky a porovnanie* bol názov príspevku Ivana Mrvu. Prítomných okrem odborného výkladu pobavil rôznymi poverami, ktorým ľudia zvykli uveriť v čase šírenia náказy. V závere prvého bloku vystúpil ešte József Pap, ktorý predstavil epidémiu cholery v roku 1830 z pohľadu sedliaka. Annamária Kenyeres otvorila ďalšiu časť konferencie, zameranú na epidémie a spoločnosť. Patrik Derfiňák predstavil príspevok s názvom *Infekčné choroby na Šariši v poslednom predvojnovom roku 1913*. Vychádzal z pravidelných správ obvodných a stoličného lekára, z dobovej tlače, alebo napríklad z úradných novín šarišskej stolice. Na základe Knihy zomrelých 1738 – 1906 urobila analýzu Marcela Domenová. Oboznámila nás s príčinou smrti a miestom posledného odpočinku františkánov z Nižnej Šebastovej.

Ako poslední vystúpili ešte traja zahraniční hostia: Attila Verók, Sándor Rózsa a Béla Bartók, ktorý ako posledný vystupujúci sa zaoberal španielskou chrípkou. Na záver už len možno konštatovať, že medzinárodná vedecká konferencia *Epidémie v dejinách Uhorska* nesporne prispela k rozšíreniu poznatkov o vzniku, priebehu a dôsledkoch náказ v Uhorsku.